Plaquetes de

Certamen Literari de Castellitx, 2000

Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat

Editada per Ajuntament d'Algaida

Història i Cultura 10/11

Plaquetes d'Història i Cultura

CERTAMEN LITERARI DE CASTELLITX, 2000

Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat

Publicació semestral. Número 10/11

AJUNTAMENT D'ALGAIDA
Algaida, abril de 2001

Plaquetes d'Història i Cultura

1. *Gloses populars dedicades a la Mare de Déu de la Pau de Castellitx. Algaida, any 1953.*

2. *Història del formatge.* Xesca Ensenyat.

3. La Razón *i* Esquitxos. *Premsa periòdica a Algaida durant la Segona República Espanyola 1931-1932.*

4. *Pina. Roques, clapers i encletxes: ses Moles. Aproximació a la font de Pina. La Vall de Pina i els seus voltants. Les terres primes: les rotes.* Bernat Servera Ribas.

5. *El rector de Castellitx: Una rondalla den Jordi des Racó.*

6/7. *Certamen Literari de Castellitx 1999. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat.*

8. *Estudis sobre Pina. Les nostres cases, toponímia urbana i rural. Inventari arqueològic del terme de Pina.* Bernat Servera Ribas.

9. *Memòries d'un temps (I). Capítols d'història contemporània d'Algaida (1800-1823).* Pere Fullana Puigserver.

10/11. *Certamen Literari de Castellitx 2000. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat.*

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2001.

Edició a cura de la Biblioteca Municipal d'Algaida.
Coordinació de l'edició: Bartomeu Sales Mascaró.

AJUNTAMENT D'ALGAIDA
C/ del Rei, 6. 07210 Algaida (illes Balears)
Tel.: 971 12 50 76 - Fax: 971 12 50 44
Adreça electrònica: algaida@ctv.es

Maquetació: Bartomeu Sales Mascaró.
Impressió: GRAFIMUT. C/ del bisbe Taixaquet, 60. 07620 Llucmajor
Dipòsit Legal: P.M. 872 - 2001

Presentació
Un compromís amb la llengua

Us presentam una altra número de les *Plaguetes* que conté les obres guanyadores del Certamen Literari de Castellitx de l'any 2000. I ho feim amb la satisfacció de contribuir a la difusió de la creació literària i amb el ferm compromís de seguir avançant en el procés de normalització de la llengua catalana.

Enguany precisament fa cent anys de la *Lletra de Convit* de mossèn Antoni Maria Alcover, una invitació als parlants de la llengua catalana d'arreu de Balears, Catalunya, València i el Rosselló per tal que col·laborassin en una empresa monumental: l'elaboració d'un diccionari que recollís tot el conjunt lèxic del català, obra que aleshores necessitava aquesta llengua per assegurar-se un futur.

Coincidint amb aquest centenari, la Universitat de les Illes Balears amb l'adhesió de diferents entitats i institucions, entre elles l'Ajuntament d'Algaida, ha promogut l'anomenada *Lletra de Convit 2001*, on és pretén reflexionar sobre la situació actual de la nostra llengua i la projecció exterior adequada de la nostra cultura.

Conscients que ens trobam en un moment històric decisiu, cal fer una crida a tota la societat per tal d'aconseguir un compromís explícit de totes les empreses i entitats per l'ús normal del català en les seves relacions amb el públic i el compromís de tota la societat en general per facilitar la incorporació a la nostra llengua dels immigrants i nous residents.

Al mateix temps cal seguir treballant per superar la dinàmica fragmentària de les institucions de l'àrea lingüística catalana. Per tot això, esperam i desitjam que el Certamen Literari de Castellitx contribueixi a la intercomunicació entre els parlants que compartim aquesta llengua.

Pere Sales i Mascaró
REGIDOR D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORTS

Els treballs que presentam en aquesta *Plagueta d'Història i Cultura* corresponen a les obres guardonades amb la Rosa d'Or de la Pau i amb Accèssit al Certamen Literari de Castellitx 2000 —en les modalitats de Poesia, Poesia Popular (Glosat) i Narració Curta— que tingué lloc dimarts dia 25 d'abril a l'església de Castellitx.

Forent Jurats del Certamen Literari els senyors Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet Cerdà.

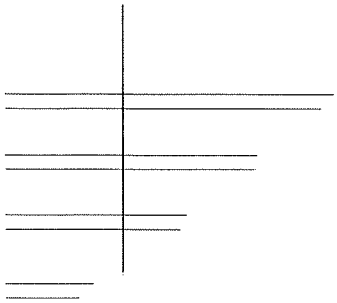

TAULA

Tres tristos tríptics o Empèdocles coix.
Martí Santandreu Barquero. Rosa d'Or de Poesia. ..... Pàg. 7

Secret amor silvestre.
Sebastià Vidal Obrador. Accèssit de Poesia. ..... Pàg. 14

Del mar que sóc.
Vicenç Calonge i Gustà. Accèssit de Poesia. ..... Pàg. 17

Romanç de la princesa Blanca.
Concepció Coll Hevia. Rosa d'Or de Poesia Popular (Glosat). ..... Pàg. 27

Una nit de festa.
Jaume Juan Bonnín. Accèssit de Poesia Popular (Glosat). ..... Pàg. 33

De mica en mica.
Miquel Campaner Amengual. Accèssit de Poesia Popular (Glosat). ..... Pàg. 36

Rita la peixatera.
Marta Nin i Camps. Rosa d'Or de Narració Curta. ..... Pàg. 43

La trista història de Juanito Lledó. Reflexions de Juanito Lledó fetes a l'ombra d'una branca d'oliver sevillenca un dia que no feia fred ni calor.
Jacobo Vidal Franquet. Accèssit de Narració Curta. ..... Pàg. 49

Argos.
Josep Maria Ponte i Blanes. Accèssit de Narració Curta. ..... Pàg. 55

PART I
XXIV CERTAMEN DE POESIA

Rosa d'Or de la Pau

Tres tristos tríptics o Empèdocles coix de Martí Santandreu Barquero

Accèssits

Secret amor silvestre de Sebastià Vidal Obrador

Del mar que sóc Vicenç Calonge i Gustà

Tres tristos tríptics o Empèdocles coix

Martí Santandreu Barquero

Rosa d'Or de Poesia

La poesía es como el viento,
o como el fuego, o como el mar.
José Hierro

Tres vells juguen a escambrins tot l'horabaixa.
Damià Huguet

EL FOC

1

Ritu nimi de l'espurna.
Hem invocat Vulcà,
ésser d'aspecte desagradable i d'un natural trafegut,
que encén la foguera i espolsa i fa cruixir la llenya
com si d'un sac d'ossos es tractés.

Ritu nimi de l'espurna.
Hem despertat la tendència cleptòmana de Prometeu,
aqueixa tendència que en el més remot dels temps
l'induís a robar el foc celest necessari
per encendre el seu forn de gerrer.

Mitjançant el ritu nimi de l'espurna,
el reclam de l'espurna,
a llepolia de l'espurna,
hem enganat Prometeu,
o hem enganat Vulcà igual que un nin,
i l'hem confinat a la foguera sense cap opció,
sense cap altre opció que la flama i l'espurna.

2

El coet correcames es convulsa
com la papallona epilèptica
que no pot aixecar el vol.
El dimoni corr,
el dimoni bota,
el dimoni que té un vent s'acota,
el dimoni amenaça,
el dimoni ulula,
el dimoni canta i gesticula,
el dimoni es grata,
el dimoni esbufega,
el dimoni mossega l'aire i el mastega,
el dimoni s'atrafega,
el dimoni es desorienta,
el dimoni arruixa i es venta.
Són mil dimonis, quina cornamenta!
–per a la son, anís, i per trempar, menta–,
mil dimonis a la nit calenta.
El coet correcames es convulsa
com la papallona epilèptica
que no pot aixecar el vol,
es rossega
com la rata baldada
que se li encén la cua,
pitja a córrer
com l'ànima que se'n porta el dimoni.

3

...la única aspiración era encontrar una
manera cómoda de ser triturado al compás
del tiempo.
Pío Baroja

Si per un moment esdevinguessin mudes les rialles
i les cançons,
i esdevingués mut el renou de la ximbomba,
podríem sentir les ones batent-se en els esculls,
roda de molí que no deixa de moldre,
pèndol implacable que plana damunt nostre,
mecanisme que no ha de menester corda.
Si esdevinguessin mudes per un moment les rialles
i les cançons,
i desapareguessin els rotlles
fets al voltant de la foguera
o bé esdevinguessin muts igual que a una fotografia,
podríem sentir el batec del foc
i podríem sentir el gemec de les guspires,
neguitoses guspires que escup el ninot
que, amb una pastanaga a la bragueta,
es consumeix i es transforma en fum.
Això volia dir: fum.
Però el homes,
per no sentir la cançó de la mar,
inventam cançons
i escrivim cançons a la cendra.

EL VENT

1

Tot de tres en tres per a que faci efecte:
res fulletes d'herba-sana, tres fulletes de marialluïsa i tres de
malva-rosa, tres fulletes d'heura i tres de ruda, tres grans de

cafè, tres brotets de fonoll, tres de romaní i tres de donzell, tres floretes de camamil·la, tres pètals de rosa i tres cireres, però tres cireres amb so capoll. Llavors s'ofega tot amb cassalla o anís dolç. També se pot mesclar.
Recepta de la meva padrina.

El vent d'avui gira els cantons d'ahir.
M. Villangómez

El vent udola i les fulles que varen caure o que es varen llançar del arbre –qui ho sap?– corren esparverades, i per davall de la porta, apegalosa i humida, s'esmuny la bubota que el temps hivernal dibuixa al carbonet, l'inexorable bubota que captura, mitjançant les arts del encantament, el buf de vida necessari per filtrar-se als ossos, i enfilar-se per la medul·la, i bregar –un glop–, bregar amb l'esfumí que brandeja aquest licor d'herbes –dos glops– que la padrina preparava per matar els cucs intestinals. El vent que udola és un cuc –tres glops–, un cuc que creix dins l'ànima.

2

Tres glops, tres,
que tres són els saltimbanquis de l'ànima:
la memòria que es cal·ligrafia
amb un bastonet a la vorera de mar,
l'enteniment que s'escapoleix entre els dits
com l'aigua que es recull dins un puny,
i la voluntat que juga al parxís
amb el repertori cec de totes les voluntats;
que tres són les brosses
dintre els ulls dels saltimbanquis:
el món que rodola i rodola
com una bicicleta sense frens,
el dimoni que pedaleja
amb celeritat i sense perdre l'alè,
i la carn que no és més cosa
que la pastanaga subjecta al cordill;
que tres són els daus al gobelet del so:

l'intensitat que es creix
com l'ombra que fuig del crepuscle,
i que es minva
com l'ombra que fuig del crepuscle,
el to que s'estira
com l'ombra que fuig del crepuscle,
i que s'encongeix
com l'ombra que fuig del crepuscle,
i el timbre
que nia al balancí de la memòria
quan l'ombra fuig del crepuscle
i el vent udola desconsolat,
quan corren esparverats els fulls
del quadern a on tot està escrit
i quan la bubota dibuixada al carbonet
no s'ha esvaïda encara.
Salut!

3

...però la lluna és freda com la mort
i el vent no es para.
M. Villangómez

El vent es queixa amb el plor d'un ca atupat i els fulls del quadern es regiren –ara me'n record i ara no– al molinet de la memòria. Ningú m'ho va fer saber, nina. El vent es queixa amb un plor aplicat de ploranera, amb una cadència monòtona de lletania. Venies dansant per l'avinguda contradanses de l'energia i la matèria, contradanses del temps i de l'espai. Venies dansant xalesta amb el teu xalest ciclomotor, i a la més traïdorenca corba, com una llebre, la dansa del nitrogen, la imprevisible i funesta dansa del nitrogen, se't va creuar. Ho vaig llegir al diari. Quedares trencada al mig del carrer... Un esbart d'estornells sobrevolava la ciutat...

LA MAR

1

Ja és la nit paper d'estrassa
i ja és raspera de bombeta.
Un veler xiuxiuejant
talla la mar de saïm,
la mar que peresosament
remugueja a la vorera
com un rapsode afònic
amb les pessigolles cegues.

2

Si qualque dia la mar que sempre grata
em tornàs el que ara és seu,
si qualque dia la mar fugís
deixant plantades,
com un pop que fa la bicicleta,
les paraules que mai no vaig dir,
si qualque dia jo tornàs a tenir
un gambaner carregat a les mans,
un gambaner carregat de futur,
llavors, què?
No res: encara seria jo,
dubtosament jo
amb un gambaner carregat de forats.

3

Tu no creies en nereides
que es belluguen a la mar de la memòria.
Tu no creies en tritons

que es belluguen a la mar de la memòria.
Tu no creies en sirenes
que no foren convertides en penyals
i que es belluguen a la mar de la memòria.
Tu no creies en Escil·la,
bella nimfa a la que Circe
amb les seves males arts
en horrible monstre convertí.
Tu no ho creies i jo tampoc;
i ja ho veus ara,
també tu et bellugues,
talment com les nereides,
a la mar de la memòria,
aqueix estrepitós silenci,
aqueixa torxa
que els homes ens venim traspassant
en el transcurs de l'història.

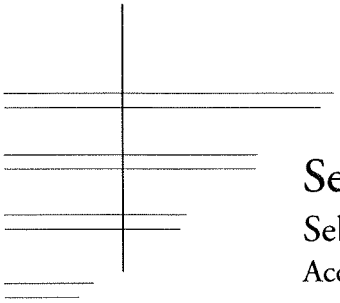

Secret amor silvestre

Sebastià Vidal Obrador

Accèssit poesia

Llibre poètic unitari compost amb 13 poemes, una Tanka, dos en v. lliure, deu Haikus.
Arfaxad.

Flaire de roses

Flaire de roses,
immàcula natura,
bellesa pura;
perfumau de rosada
el cor de l'estimada.

Ciutat, Sant Jordi 1999

Blau amant de la nit

Verds ulls contemplant
la rosa absent, el blau
amant de la nit.

Ciutat, maig 1999

Gerd rebrot d'amor

Com cau la pluja
sobre el vernal solstici!
Gerd rebrot d'amor.

Ciutat, maig 1999

Secret amor silvestre

El romaní en flor,
papallona del secret
amor silvestre.

Ciutat, maig 1999

Vol destre

Fluvial encís;
i en el cor terrícola,
garrit vol destre.

Ciutat, maig 1999

Vermells llavis

A la Dra. Apol·lònia Gil

Foc, vermells llavis
i sentor d'orquídia,
vara de Jessé

Ciutat, maig 1999

Nit creixent

Cel, amor, flames.
Nit creixent, quarts de lluna
i brins de roses.

Ciutat, maig 1999

El tors secret

El tors secret de
l'amada, seda d'àngels,
sentor de roses.

Ciutat, maig 1999

Besaré els llavis de la lluna

Besaré els llavis de la lluna
i els ulls de les estrelles
contemplaran el nostre amor.

Ciutat, novembre 1999

Creix el crepuscle

Creix el crepuscle,
foc, música d'estrelles;
nit i passió.

Ciutat, maig 1999

Pètals purs

Aimia rosa,
pètals purs de ma lluna.
Nit, pleniluni.

Ciutat, maig 1999

Nua rosa

Sentor del gessamí
sobre la nua rosa;
i bes el calze obert.

Ciutat, maig 1999

Besar i folgar

Besar i folgar,
tremolor a flor de pell;
un bleix suorós.

Ciutat, maig 1999

Del mar que sóc

Vicenç Calonge i Gustà

Accèssit Poesia

En el camí espiritual no s'ha de buscar res d'extraordinari.
L'extraordinari es troba en la profunditat de l'ordinari.
Karlfried Graf Von Dükckheim

1

Real i somni,
bolquer de nou a quinze,
demà, nosaltres.

L'hivern. La porta.
L'escalfor de la casa:
passes menudes.

Cançó de pluja.
La llavor, la infantesa,
adults per l'aigua.

Ells em dibuixen:
el petit tot ho besa,
el gran s'enfada.
Alba i quimera,
felicitat amiga,
galtes rosades.
Sobre les branques
de l'ara, els fills creixen.
Llençol i llunes.

Talment somriures
transportadors de càntics,
vida en copetes.

No valen dubtes,
als ulls neu i juguetes,
tu i jo som altres.

Perquè la vida
ja no és sense vosaltres,
exigiu veles.

Llums i garlandes,
xocolata i somriures,
desembre en festa.

Hi sereu d'hora,
del convit, l'esperança,
flors de diumenge.

2

Records immòbils,
el món, dins la mirada,
hores viscudes.

A UNA CASA QUE JA NO EXISTEIX

Carrer Desemparats, número cinc, tercer,
i jugar renouer: nins botant a l'escala.
Aquella casa, àvia en edat i nau
i temple del meu vent, vent, cendra oblidada
en perdut cor i dada o en clavell que vola
de nin somiador i castrat a l'escola.

I no hi seràs, però sí a un horitzó. Car
et tornaré la mar, la crosta esbraveïda
i la claror lunar: pols i por desvestida.
Perquè del cos ets, llar, camisa blanca, temps
en perllongació, recordança en augment.

UNA JOVENTUT DESBARATADA

1

Els dies, embullats per la febre del seny,
d'un seny que empeny, frisós de cant i saviesa,
però també de qualque cosa més, tendresa,
dibuixaren enlaire, atzur, la quimera
d'una força, potser farsa, sense barana
on poder recolzar l'estimera d'un bes
o tal volta d'un crist anomenat cançó.
Tu, joventut-cavall-fasser-poema-sal,
barrejares follia i ser, confús monòleg
on el jo, de la mà de la inexperiència,
s'agitava, piano, boig d'incandescència.

i 2

Ningú em retornarà ni la barca d'ahir
ni aquell vers ratolí de moments esburbats
i mots sense cap lògica racional.
Mes el viure és color, calor, claror, valor,
siurell sota cars llavis de sol-la-si-do.
I jo, un Vicenç home que encara busseja,
amic del car amic i la mampara encesa,
m'he alçat per sobre muses que són pura arena,
per sobre soliloquis desabillats, agres
i farcits de banderes d'esguard rebotat.
Per això, jo i vosaltres, **resurrecció**.

EL DOLOR QUE ENS FA CRÉIXER

Jo t'escric sense amor. Ets lladre que escaliva,
la corba tempestiva, un sonet corcat.
I si en sortim brostam talment blat i hora lloba,
maror en corn, barram que se sap jovenívol
però assenyat, brancam d'un Hèrcules en mar
que és món i saviesa oberta cap al cim.
I si en sortim rodam i pintam com infants
que fan cercles enlloc de bregues a cavall,
perquè el cercle és vida: néixer, créixer, ah!
Jo t'escric sense amor. Ets còdol a la butxaca
i ocell desafinat: betlem decapitat.

PER A UN POEMA REALISTA: SON MANSENA*

Fa fred, molta humitat. En Tro guarda la casa,
mentrestant jo prepar el seu menjar: croquetes.
I el roser sense fulles, la figuera nua,
les llimones perdudes i l'enyor de sol
al cor i a la pell, fruita desig, vida alegre.
La xemeneia a punt, llonganissa torrada,
conversa en contrapunt de nins amunt i avall.
El dia ens diu adéu, el diumenge s'apaga,
la carretera sembla recordar fantasma
i així continuar ben viva la llegenda;
Son Mansena cavalca, nosaltres passam.

Son Mansena: Casa de camp ubicada al terme municipal de Sencelles (Mallorca). Carretera vella de Sineu

ANIVERSARI

Sé que em diran romàntic, *demodé*, ha! ha!
Però si jo sóc àguila tu ets vent que mana,
si jo sóc el vaixell tu ets albada i cantata,

si jo sóc la catifa tu ets claror rodona,
si jo sóc gasolina tu ets la pau que engola,
si jo sóc un poeta tu ets el llit del blau,
si jo sóc rossinyol tu ets un callar del cant,
si jo sóc el silenci tu ets somni en color,
si jo sóc una pedra tu ets ciutat, foner,
si jo sóc canelobre tu ets l'enllà, llorer;
i que em diguin romàntic, *demodé*, ha! ha!

A UN PARAIGÜES ANOMENAT PARAULA

Per la paraula sóc i em sent i em veig i mor.
Per la paraula visc i creix i em pens d'un poble.
Quasi apagat, dormit, el «si» oblida l'ànsia,
poma, el peu, calitja de bolígraf, màgia.
Però el rellotge diu i mai calla, malalt
de temps col·lecciona cadàvers, la falç,
i dóna voltes, voltes i més voltes, gat
de ser per a no ser sinó hola!, absències.
Per la paraula sóc i em sent i em veig i mor.
La seva lluita neix d'una ànima plujosa,
tendrum i estopa, fembra que és llavor, coïtja.

PER A QUI CONVIU AMB LA MENTIDA

Donar i no esperar no és cosa de nosaltres
sinó virtut de sants, per això dissonàncies
té la veu, la teulada, arbre del penjat.
Hipòcrita seré, hipòcrita seràs,
i no, no ens salvarem de la carota, màscara
de la mentida sorda als encisos del ver.
Mes jo ho dic, sí, ho dic i també sóc sinònim
d'aquest silenci escrit que ens mata i momifica,
d'aquesta ona que nega l'amor, geperuda,
i l'alta hora que sempre virginal pul×lula.
Hipòcrita seràs; jo em baix de la cadira.

PER A UN HOME MALALT DE *SAUDADE*

Creus tu que tornaran aquelles flamarades
del somriure, la passa de no se sap on?
I el seny em diu que sí malgrat el cor no. No?
Per què guaiten *saudades* al fons del meu ésser?
Per què m'està vedada l'aigua de Canà?
Per què? Per què? Per què? Tal vegada no sóc
Pere sinó moneda malgrat els esforços?
I a tot això m'enclava la seu del poema,
un refugi folrat de besades i dubtes.
Què difícil pujar amb llàgrimes als peus,
amb lleganyes al cor que demana l'amor!

LLETRA DE COLORS EN ABSTRACCIÓ

Cada dia és un déu nou i desconegut,
sorpresa en el cantó del desig i de l'hora,
besada d'amagat, però en plena claror
de roig, mar en deliri. Cada dia és vers
que cal fonamentar amb ciments d'absurd verd
o caravanes grogues de set déus pallassos.
I no et parl d'arcs en cel ni de contes oberts
cap a l'olimp del blanc, més bé de naixements
mullats de crits i sang, romança del batec
encisant unions. Cada dia és un déu
i nosaltres, servents dels àngels, cambrers cecs.

3

La ciutat parla.
Baules, claus de novembre:
la mort agrisa.

Per què no us sent
ni us veig
ni sé on sou?
Vingueres tu,
rosassa multicolor i d'estranyes aranyes
i caigué un polsim multivirus
sobre tota la joia esdevinguda abisme,
sobre totes les ànimes que llavors habitarien la tristesa.
El balancí deixà d'alenar,
les cortines d'alçar-se en mar,
el meu realitzar reclama les vostres empremtes
talment els ulls les vostres besades,
talment l'oïda els vostres desitjos.
I ja no sóc ningú
i ja no sóc
i ja no
i ja
i...

I ja no sóc ningú
sota el teu polsim,
sota la teva tramuntanada,
davant la teva cardenalícia gola,
sota la teva destral vellarda
i amb perfum perenne de rata esbutzada.
Però, així i tot,
sentint-me ningú, *sóc*.
I em sé àvid i violí,
ganivet i pizza;
la teva besada
és un concert de tatxes clavant-se
o, tal vegada,
una potada
en tota la cara;
la mort no és ni fava, ni grava, ni blava.

T'amagues?
I els teus esmolats esputs?
I els teus celebèrrims còctels de rata-pinyada?

Jo no t'he demanat cap treva,
sols pretenc acaronar-te la dalla,
cartejar els teus eclipsis,
navegar dins la teva negra capa i capsa,
i així poder parlar,
amb tu,
de les àguiles que devores,
del bressol de les roses,
de la lluna menstrual i nova.

Ganes de ser valent,
escopir-te —oh! Mort—
i cremar-te els lladrucs
i les falses floretes
i les cares brometes.
Els teus ossos orats
voldria esmicolats
com alls sota la maça.

—Calla!
el teu cor és una pedra
i no vull ser-ne apedregat.

—No vull,
no vull, no vull,
et vull.
Perquè ningú m'ordena,
de tots sóc jo l'estrena.

Si per mi fos
no barrejaríem mai les nostres suors,
la teva, llefiscosa,
pudenta,
aclaparadora,
la meva, desagradable,
desatenta,
inaguantable,

si per mi fos
no barrejaríem mai les nostres suors.

La mort em mostra les seves notes,
se'm ruen les idees;
ella se sap meta,
nosaltres punts i punts i punts i punts i punts i punts
i punts i punts i punts i punts i punts i punts i
punts i punts i punts i punts i punts
i punt.

Faré aigua,
el cos, ple de crulls,
talment vaixell
que quasi no alena,
em recorda que tu, tuu, tuuu,
tu sempre tens la darrera paraula.

I si fossis mentida?
Llombrígol sense illa?
Deshabitat sol
que tothom necessita,
però ningú romandre vol?
I si fossis m
e
n
t
i
d
a

Et declar l'amor:
sóc un suïcida.

PART II
XXII CONCURS DE POESIA POPULAR (GLOSAT)

Rosa d'Or de la Pau

Romanç de la princesa Blanca de Concepció Coll Hevia

Accèssits

Una nit de festa de Jaume Juan Bonnín

De mica en mica de Miquel Campaner Amengual

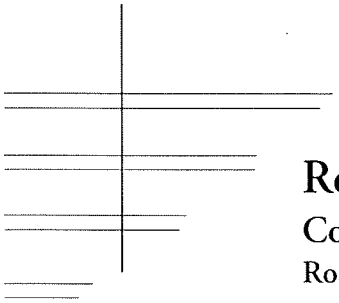

Romanç de la princesa Blanca

Concepció Coll Hevia

Rosa d'Or de Poesia Popular (Glosat)

I

«Ai, si tu volguessis ser
sa reina des meu palau!»
Des meu palau d'aigua neta,
amb randes d'escuma i sal...
Et faria una corona
de nacres i de corals,
i arracades de turqueses
amb es color del meu mar,
i et posaria an es dits
deu anells de diamants,
fets amb deu gotes d'espurnes
travessades de cel clar...
T'asseuries en un tron
de marbre rosa i daurat,
i es teu mantell teixiria
amb sa llum viva des raigs
d'argent, de sa lluna plena
que il·lumina es meus fondals.
An es cavall de ses ones
et duria a passejar,
i tots dos cavalcaríem
fins a s'horitzó gemat,
per fer-te amb es sol ponent,
polseretes i collars.
Tendires un regne immens,
on està tot encisat...
Jo me casaria amb tu,

si amb mi et volguessis casar;
besades te donaria
amb es meus llavis de sal...
Com hauria d'estimar-te
es meu cor, massell de blau!
Mai altre no en trobaries
que un amor així et donàs,
més fort que es vent de tempesta,
i més gran que el cel, més gran
que s'immensitat dels astres,
que no es poden ni comptar...
Així, per sempre, estimada,
tu i jo estaríem plegats.
«Ai, si tu volguessis ser
sa reina des meu palau!»

II

Cada dia, sa princesa,
tota vestida de blanc,
caminava per sa platja
amb es seu peuet descalç,
i ses ones, dolçament
li deixaven, al passar
sobre s'areneta humida,
besades fondes de sal...
Cada dia, sa donzella,
es rentava el rostre clar
en s'aigua de mar, calmosa,
i es banyava en ell, ses mans.
Tenia es cabellets rossos,
i verd tenia s'esguard,
de melicotó sa cara,
i florits es seus quinze anys.
Cada dia s'escoltava
lo que li deia la mar:
«Ai, si tu volguessis ser
sa reina des meu palau!»
Però la princesa blanca

al gentil enamorat,
li contestava aleshores:
«Amb tu no me puc casar;
estic promesa al meu príncep,
i ja l'estic esperant,
per celebrar pres ses noces
que tan formoses seran...
Com fris que arribi aqueixa hora
quan es meu príncep vendrà..!
No m'ho diguis més, no puc
ser la reina des teu palau...»
I a la mar, quan la sentia
se li rompia el color blau.

III

A la fi vengué ja el temps
de les noces, i s'espai
vessava lluors celestes
sobre el front des dos amants.
Per tot florien les roses,
es clavells i es lliris blancs,
que sa princesa gaudia
de revoltar-se de blanc.
Sa donzella era tan bella
i era tan viu son esguard,
que a tot el que ella mirava
los deixava enlluernats.
El príncep i sa princesa
tan joves s'estan casant,
ja se poses ses tumbagues,
ja se prenen de ses mans,
ja s'acaronen es ulls
i als llavis s'estan besant...
Per l'aire, vessen campanes,
una alegria nuvial!
Tot és dolçor i harmonia,
bellesa, perfum i pau...
Però, de sobte, un bramul
horrible, a tots assustà.

S'obrin de cop ses finestres
i ses portes, i entrà un bram
que posa es cabells de punta...
És el brogit de la mar,
que alça, amb crits de gelosia,
la muntanya esgarrifant
d'aigua, que ha sortit de mare,
empenyent amb es seu braç
poderós, al que s'oposa
a s'empenta bramulant,
que destrueix es obstacles
que l'impedeixen el pas.
Ja ha inundat tot es jardí,
a sa capella ha entrat,
i separa els dos novís
just al peu des bell altar;
i tots mirant s'embranzida
romanen ben esglaiats.
A dins sa maror terrible
se'n du amb ell, com un orat,
es cos de sa princeseta
tota vestida de blanc,
i entre es seus braços d'escuma,
la condueix al seu cau,
estrenyent-la i estrenyent-la
contra el seu pit de cristall...
Baixa al seu fondals marins
i la deixa en son palau,
sobre un tron tot fet de nacre
amb flors d'algues als voltants,
allà li posa corona,
de petxines i corals,
i arracades de turqueses,
i anellets de diamants...
Es seus llavis amorosos
li besen el front de nard,
però sa princesa resta
quieta i muda, els ulls tancats;
sobre el pit, que no respira,
té reposades ses mans,

i en sa boca un bell somrís
que fou el darrer comiat
al seu príncep, quan sa fúria
de s'aigua, els va separar.
Ja la té la mar gelosa,
dormida en el seu palau,
amb aquell rostre bellíssim
més pàl·lid que es lliris blancs.
Garlandes de flors marines,
l'embolcallen amb llur mant,
dofins la guarden tothora,
i sirenes, sospirant.
Les dones d'aigua la vetllen
amb un silenci d'esglai...
La princeseta ja és morta,
les ones la van matar,
i des de tots es confins
se sent el crit de la mar,
que retruny es seu dolor
d'un cap fins a s'altre cap.
«Ai, pobre de mi per sempre,
que amb aquests braços, ai las!,
la vaig estrènyer tan fort
que, ai de mi!, la vaig matar.
Del meu amor, s'abraçada,
fou abraçada mortal...
Jo no la volia morta,
sa reina del meu palau!»

IV

Allà dalt, el cel obscur
cau sobre la mar udolant,
i es llamp i es tro l'acompanyen
pels niguls tots endolats.
No es recorda a sa contrada
mai un altre temporal
com es del dia de noces,
que allí es varen celebrar
i que el vent i sa tempesta,

amb brogit i devessall,
robaven sa princesta
vestida de color blanc...
Tots la ploren com a morta,
ofegada per la mar...
Des de llavors, sempre trista,
s'escolta de s'aigua el plany,
es dematins i capvespres,
sempre el to desconsolat
de ses ones, que a sa platja
cada dia van plorant..!
«Ai, que jo és que l'estimava!
Ai, que jo la vaig matar!
Ai, que jo, jo la volia
ai, reina des meu palau!»

Una nit de festa

Jaume Juan Bonnín

Accèssit Poesia Poesia Popular (Glosat)

Era una nit de festa
i, enmig de tanta de gent,
la vaig mirar i somrient.
Me va saludar xalesta
mentres sonava s'orquestra
amb un so fort i estrident.

Era garrida i altiva.
Li vaig dir un poc tremolós:
—N'hem de ballar un o dos.
I feu senya afirmativa.
Ni encertant sa primitiva
m'hagués sentit tan ditxós!

Ne ballàrem cinc o sis
fent moviment a balquena.
Ja em feia mal s'esquena
però havia pres es llis.
Tirar envant era precís,
aquell vespre estava en vena.

Per ballant lent i amb esplai,
canviaren de tonada.
Amb ella ben aferrada
estava millor que mai
fins que va amollar un bon ai!
Jo l'havia trepitjada.

Amb sa cara ben vermella
i sa veu que em tremolava
vaig pregar si em perdonava.
Brillava més que una estrella.
Veure aquella meravella
ben cert que m'enlluernava.

Vaig ser un homo que s'explica
fora tenir argument:
Quedava ben evident
que ballar no en sé ni mica.
Me deia: —Es peu me pica,
però s'ho prengué rient.

Seguirem aquella nit,
parlàrem de moltes coses.
Li vaig fer sis o set gloses,
ja me sentia atrevit.
Tant pes cos com s'esperit
tot era un camí de roses.

Quasi a sa dematinada
amigues li varen dir:
—Mos convendria partir,
és hora ben avançada.
I amb una bona besada
d'ella me vaig despedir.

Estava ben convençut
que no era sols aventura,
una nit d'esplai que sura
o una flor de joventut.
Creia que havia nascut
amor d'aquell que perdura.

Però es dia següent,
quin com més fort me vaig beure!
Amb un altre la vaig veure
ben aferrada i rient.
Semblava ben evident,
però no ho volia creure.

Quan vaig ser an es seu costat,
vermella i avergonyida
però fent veu presumida,
me va dir: —És en Bernat,
es meu enamorat,
i jo l'estim fora mida.

I ell fent cara d'estrany
demanà: —Aquest qui és?
Sortí des pas com si res:
—D'estudis és un company.
Casualment aquest any
tots dos hem suspès s'anglès.

Vaig quedar tan deprimit
que me sentia mig mort.
Però es pas des temps, per sort,
m'ha fet recobrar es delit.
Ara ja, d'aquella nit,
sols me queda un bell record.

De mica en mica

Miquel Campaner Amengual

Accèssit Poesia Popular (Glosat)

Si no vols que et posin banyes

Vaig sentir coses estranyes
s'altre dia an es carrer,
l'amo en Tomeu Magraner
deia: —Jo no em casaré
perquè no em posin banyes!

Jo li vaig dir: Tu t'enganyes;
si vols, jo t'ajudaré.
Sa recepta et donaré
que et dirà el que has de fer
si no vols que et posin banyes.

Si tu amb ses teves manyes
fas tot el que és menester
i amb sa dona quedes bé.
Si li umpls ben ple es paner,
no haurà de cercar altres canyes.

Però si tu no t'afanyes,
i no la saps satisfer...
Si ella es queda amb s'endarrer,
aquí ben fort t'ho diré:
Mereixes que et posin banyes!

L'efecte 2000

Tothom estava intranquil.
Feia anys que passàvem pena.
Arribava, cagondena!,
el gran efecte dos mil...

...—Hi haurà desastres grossos.
—Panes als ordinadors.
—Fallaran els ascensors.
—El món es desfarà a trossos.

—Els avions ens cauran.
—La tele es tornarà loca.
—De mals n'hi haurà una troca.
—Molts aparells fallaran.

—El bancs perdran els registres
i perdrem els capitals.
—Fins i tot als hospitals
els mancaran subministres.

—Ens quedarem sense llum.
—Del russos ens vendran bombes.
—Anem tots a cavar tombes:
arriba l'era del fum.

—I tot per dos numerets,
per estalviar memòria.
—Això passarà a la història,
s'escriurà per ses parets...

... S'han gastat mils de milions
esperant el tal efecte,

per prevenir el desperfecte
de l'efecte dels collons.

Ara ha passat el gener...
I han fallat quatre cosetes;
just i prou unes miquetes
de tan esperat merder.

A dins l'era del progrés
això ha estat un ultratge.
...O haurà estat un muntatge
d'algú per guanyar doblers..?

Estam al tercer mil·lenni?

Ja ha arribat el dos mil:
Estam al tercer mil·lenni?
O encara ens manca un quinquenni?
Això no em deixa tranquil.

Hi ha algunes teories
que diuen que ja ha arribat.
Altres que no és veritat:
manquen més de tres-cents dies.

Uns creuen ben demostrat
que l'u amb els dos mudant,
això explica clar i llampant
que el mil·lenni ha canviat.

Altres diuen: —Gran engany:
l'any zero no va existir.
—Això és com mantenir
que en néixer ja tens un any.

Mentrestant la gent s'afanya
a comprar i celebrar-ho.
Ho passen de lo millor
menjant i bevent xampanya.

Jo no dic qui té raó.
Quan és la nova centúria?
D'aquí a un any sense penúria
tornem a celebrar-ho.

Brutor

Passant per la carretera,
he vist homes treballant:
estaven arreplegant
la brutor de la vorera.

—Oh, quina gent més grollera!
—He pensat tot meditant—.
Tots els que van embrutant
i no usen la paperera.

Papers, plàstics i llaunetes,
juguetes velles, pedaços,
en trobarem a cabassos,
per dins les nostres cunetes.

En trobarem per l'autopista.
Carreteres principals,
també pels camins rurals,
per poc que allarguem la vista.

També en veurem pels carrers,
i enmig de les nostres places.

Si anem a fer quatre passes,
trobam plàstics i papers.

I n'hi ha per la muntanya,
per dins el bosc i el torrent.
Per tot allà on va la gent,
pareix que a embrutar s'afanya.

En tiren els mallorquins,
en deixen els forasters,
en llencen els estrangers
que van pels nostres camins.

D'ençà que els ajuntaments
han posat contenidors,
han augmentat les brutors
i els carrers són més «pudents».

Si això continua així
al paradís de Mallorca
si hi habita gent tan porca,
ningú no hi voldrà venir.

Fotografia de la festa literària d'entrega de guardons que va tenir lloc dimarts dia 25 d'abril de 2000 a l'església de Castellitx. Presidiren l'acte Francesc Antich i Oliver, President de les Illes Balears, Jaume Jaume i Oliver, Batle d'Algaida i Miquel Ballester Salas, Regidor de Cultura, Educació i Esports. Conformaren el Jurat Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet Cerdà.

PART III
XXIV CERTAMEN DE NARRACIÓ CURTA

Rosa d'Or de la Pau

Rita la peixatera de Marta Nin i Camps

Accèssits

La trista història de Juanito Lledó. Reflexions de Juanito Lledó fetes a l'ombra d'una branca d'olivera sevillenca un dia que no feia ni fred ni calor de Jacobo Vidal Franquet

Argos de Josep Maria Ponte i Blanes

Rita la peixatera

Marta Nin i Camps

Rosa d'Or de Narració Curta

La Rita, no cal dir-ho, vivia desconeixent el que feien les seves paraules dins l'estómac dels seus clients. El primer que feia cada matí era allargar-se les pestanyes amb el rímmel. Cada dia tenia el seu color. Avui és dimecres, anem de blau marí; dissabte de castany; que dilluns, verd maragda. Els llavis, però, que també engalanava, sempre lluïen un vermell terrós que mai no li esquitxava les dents. Poc abans de sortir per la porta es posava els seus tres braçalets d'or que es comprà per la comunió d'en Miquel i les arracades del bateig de la Cinta; dues perles blanques que penjaven dolces d'un fil daurat i que es movien amb gràcia sota el seu pentinat de cua alta (on duia un llaç sempre combinant amb el color de les pestanyes).

No era, ni de bon tros, la peixatera més pintada de la plaça de la Llibertat, però sí la més elegant. Si més no, això és el que es comentava sempre al bar d'en Manolo a l'hora del talladet. Potser ho feia que mai no es posava coloret damunt les galtes i que no utilitzava ombra d'ulls de colors estridents. Potser, que portava el davantal sempre ben planxat i sense puntes, i per molt que fes fred, mai no es posava una rebeca al damunt.

Si bé la primera cosa que feia la Rita en llevar-se era posar-se trampa als ulls, la segona era fer-se un suc de taronja-taronja. Tot bevent-se'l, destriava d'entre la paperassa el conte que li serviria de farcit.

Enmig de la plaça, on hi ha les peixateres, tot és moll i ple de caixes amb gel. Les parades es distingeixen poc pels preus i quasi gens pel peix. Sardina, llobarro, gambes de Tarragona, salmonets, verat, lluç, escamarlans de platja, popets, turbot, tonyina, llenguado... La Rita és l'única peixatera que ven una especialitat que no la trobes a cap altra parada. Però cap client n'és conscient quan la compra. Ella mai no diu que aquell peix que està pesant va farcit. El farciment no canvia el pes ni el

gust del peix. I prou s'imagina que fer avís del secret sols pot portar-li problemes.

Fins que no li arriben les caixes que en Ton descarrega de la furgoneta, la Rita no sap quin escollirà per omplir.

La mida no ho és tot. De vegades el peix més gros no sap encabir el conte més curt. Sovint és el color de les escates el que la fa decidir-se per un lluç o per un rap. Als pops, encara no sap ben bé per què, sols els pot farcir amb contes on ningú no passi por. I els llobarros sempre amb una història que dugui una mica de mar, si no la carn, quan es cou, no queda blanca. Per a les gambes, sempre contes escrits amb rodolins. I el salmó, cal farcir-lo amb un conte on surti un bosc, si no cuinat fa una olor estranya. Els calamarsons, mai no els farceix; amb l'arrebossat, les lletres es barregen i en lloc d'un conte componen un maldecap sense ordre ni sentit que no para d'udolar dins el cervell de qui se'ls menja. Si se'ls fregeix amb all i julivert, encara! Però com que aquesta no és una pregunta de peixatera... La Rita ha acabat per no vendre calamarsons farcits.

Són anys venent peix de dia a la parada de la mare i escrivint contes pel farciment després de banyar-se, quan ja és ben entrada la nit. A la Rita, li agrada d'imaginar-se que, abans que els seus peixos prenyats tornin al mar —en forma força més miserable, el seu farcit s'haurà quedat revolant enmig els buits del cervell de qui se l'endrapi—. Al cap de poca estona el farciment començarà a trucar insolent les portes de la boca, per a poder sortir. Així són els mots de la Rita: mai no desaprofiten l'ocasió; les seves faules no són escrites per morir-se en la foscor d'un calaix. A més, ja se sap, les paraules que viatgen lluny de qui les escriu solen ser les més agosarades. No tenen vergonya perquè ja han passat totes les pors i com es saben lleials a un altre amo... Sols tenen una missió a complir: donar-se a conèixer.

La Rita mai no ha intoxicat ningú amb els seus peixos farcits de contes. La Cinta i el Miquel en menjaven sovint de petitons. De fet, tot va començar quan van néixer els bessons. Dos alhora, en Pep que era treballant a Girona, la mare que començava a ser gran... I ella amb aquells absurds i estranys marejos. Mai no trobava temps de nit per explicar-los un conte. I la cosa l'entristia d'allò més. Ella havia crescut escoltant les històries de l'avi. «Sols una miqueta...» sempre li deia la Rita i ho aconseguia cada nit. A ella li agradava aquell país: Imaginació; d'on tantes i tantes històries treia l'avi. Era un lloc on les cases no tenien portes, sols finestres que quan es tancaven deixaven veure el que hi havia al darrera. Era un lloc immens que sovint viatjava enganxat a les pestanyes de l'avi; sempre se les tocava abans de

dir: «Va ser llavors quan... sí ara me'n recordo». Un país on els núvols plovien colors i la gent mai no era la mateixa. Aquell lloc fantàstic donava calor les nits d'hivern. I es convertia en una ombra de parres si el sol era massa fort. Ningú no sabia d'on havia sortit, qui l'havia construït. Menys encara, si allà hi manava algú. Però a Imaginació l'avi tenia els seus millors amics. Amics que sempre eren a punt per deixar casa seva i viatjar fins al capçal del llit de la Rita. Mai no se n'adonava quan marxaven. Imaginació era —quan volia— un país ben silenciós.

I tots aquells vells amics... Com vindrien a visitar els seus dos fills si ella no els cridava? Estava privant els seus bessons de totes les coses que es filen i desfilen a Imaginació? Com no ensenyar-los els seus camins invisibles que sols es caminen olorant? Però no tenia temps. I així va ser com Imaginació va amagar-se rera les busques d'aquell rellotge de la Rita, que constantment feia tard.

Fins que un dia s'adonà d'una cosa ben estranya.

«Què dibuixes, Miquel? Vigila que no em guixis el terra!», li deia al seu fill mentre posava l'olla al foc. «Tu saps si el senyor barret vindrà també el diumenge?»

Aquella resposta la parà.

Dos segons.

Tota la seva infància.

S'eixugà les mans tot sortint de la cuina. Ara estava al darrera d'en Miquel. Al full unes ratlles roses i grogues i una de més llarga de color verd. «On és el senyor barret?», va demanar-li amb un somriure d'aquells que tornen de molt lluny. «És aquest d'aquí».

No podia ser. Ella encara no els havia explicat el conte del senyor barret, no n'havia tingut temps. Però l'havia recordat fil per randa, tal i com l'avi el treia d'Imaginació, mentre triava els llucets que se'n portaria a casa per fer el sopar. I si ara la gent d'Imaginació hagués decidit de viatjar enganxats a les escates del seus peixos. Si podien fer-ho penjats de les pestanyes de l'avi, per què no dins d'un peix?

No ho va comentar amb ningú. Com cada nit, el Pep li va trucar i ella es mossegà les paraules rera la boca. No l'hagués entès. L'avi ben segur que sí, però era mort. L'endemà va decidir-se a fer la prova. Ja no van venir-li més marejos.

I va ser exactament el que s'havia imaginat.

Portava els bessons a la guarderia i la Cinta li va preguntar: «Mare, la marieta groga coneix el senyor barret?», la marieta groga de cara mora era una de les millors històries que havien sortit de les pestanyes de l'avi. Durant molt de temps va ser la seva preferida. Era capaç d'escoltar-la tres vegades seguides totes les nits de la setmana. Ara la Rita havia aconseguit de ficar-la dins el tall de rap que havia bullit

pel sopar.

I així va ser com de xiquets, la Cinta i el Miquel mai no van demanar a la seva mare que els expliqués cap conte, perquè cada nit somniaven la faula que s'havien menjat. Ara són dos criatures sanes i felices, prova evident que els peixos farcits de la Rita no fan cap mal. Tot i que, és clar, de vegades sí que poden complicar-te la vida.

Com el cas d'aquella noia que sempre vestida de gris i penjada d'un maletí li comprava peix els dijous just quan era a punt de plegar la parada. Un dia la Marian era en una presentació, però tot d'una, en lloc de recitar les delícies del nou producte que tocava endossar a uns dos-cents clients vinguts d'arreu del país, va començar a explicar el conte de la dona amb pell de lleopard i ulls de serp. Fins que no l'acabà no va poder fer sortir de la seva boca unes altres paraules que les del conte de la Rita. I prou que ella mateixa s'escoltava explicar mots estranys davant la pissarra; però ni tan sols va ser capaç d'asseure's simulant un mareig o posar-se la mà a la boca i sortir corrent a vomitar les paraules en un lloc que fos ben lluny d'aquella reunió. La Marian no va fer una altra cosa que seguir teixint i teixint la història.

Són així els mots sortits d'Imaginació: sabent-se en un fòrum ple de públic que no pot escapar, us ben asseguro que se n'aprofiten.

Tot i que allò que li estava passant no tenia un lloc racional al seu cervell, la Marian continuà dempeus davant les dues-centes butaques. L'havien ensinistrat prou bé als cursos d'empresa per dominar l'escena en moments de pànic. D'altra banda, i sense saber per quins set sous, estava segura que en un moment o altre li arribaria el torn a les seves paraules assajades. I de fet, quan el farcit de la Rita s'acabà amb la frase «I la dona va prometre no morir-se d'amor», —just quan es banya al riu de les pedres toves i s'hi troba el forat dels dos cors—, continuà sense fer cap silenci, quasi sense poder-se reprimir: «el que avui els presentem és el fruit de l'enginy i del treball. Un producte que aviat es voldrà imitar i que ara...»

Molts dels presents van pensar-se que allò era una nova lliçó de màrqueting. Mai no s'havia vist uns clients tan entregats, tan escoltant, tan estupefactes, tan disposats a creure-s'ho tot. Ningú no s'havia perdut ni una sola paraula de les que la Marian (cara vermella, vestit gris) havia pronunciat. Per bé que ningú no li copiés el mètode —potser un xic massa subversiu, la campanya de promoció del nou aerosol havia estat un èxit—. Així doncs, res a dir.

Ella va disculpar-se amb el seu equip. Havien estat treballant-hi el mes sencer

i ningú no canvia la presentació dos minuts abans de començar-la sense dir-ne res. Tot i que el que va dir-los era, sense que ella ho sabés, l'única raó de la volada del seu cap; la disculpa: «Crec que m'ha sentat malament el sopar» no sonà gaire sincera.

Aquella va ser una clienta que trigà molt a tornar. I potser va ser la casualitat qui decidí: la Marian mai més no escollí un peix farcit per posar-lo a la balança. La Lluïsa en canvi, li era clienta habitual: «No sé pas de quin mar surten els teus peixos, Rita, però quan me'ls menjo... Bé, posa'm una lliura de tonyina que avui va barata». El que la senyora Lluïsa no s'atrevia mai a dir era que algunes tardes després de menjar sola a la tauleta del racó, un sol li entrava pel cervell i li sortia en forma de mots per la boca. No sabia d'on venien aquelles històries. Més que imaginar-se-les semblava com si algú se les expliqués. Era millor que la novel·la de la tele perquè ella hi participava des de dins. No veia ningú, però les parets se li omplien de cares i de paisatges i de moments que l'acompanyaven més que el televisor. Ah!, si sabés de lletres, ho posaria tot damunt paper i així podria tornar a visitar aquelles històries tants cops com volgués. Però la Lluïsa mai no havia anat a escola i de memòria no anava gens fina. Per això devia ser que Imaginació mai no s'oblidava de visitar-la en forma de peix.

Una vegada el Joan, un estudiant d'enginyeria de telecomunicacions que vivia en un pis amb d'altres companys, va triar la parada de la Rita per comprar-hi mig quilo de salmó; el volia fer fumat. Va partir-lo en dos trossos i un cop cuit amb la sal i el sucre va guardar-ne la meitat al congelador. De llavors ençà que va estar-se dies i dies seguits preguntant a amics i familiars si sabien com acabava el conte del Cavaller de les Tortugues. Tot just ell se'n recordava fins que es quedava presoner dins el llac... «Però qui coi és aquest cavaller..? No n'he sentit a parlar mai d'aquest conte... De les tortugues, dius..? Que no fill, que no, jo no te'l vaig explicar de petit...»

I així fins a esgotar totes les seves fonts properes.

En Joan no recordava haver-lo llegit. Per això n'estava tan segur: algú l'hi havia explicat. Però qui? Allò el va tenir ben atabalat durant dues setmanes. Potser no tant pel conte, com per no poder-se explicar que recordés fil per randa el principi de la història i li fos totalment desconeguda la part final. No hi havia manera de rescatar-la de la memòria.

Fins que en Joan no va menjar-se el mig salmó del congelador no va ser capaç de completar la història. Cosa estranya aquell seu cap! Li regalava miraculosament el trist final del Cavaller de les Tortugues al Bosc de Samarhan, de la mateixa

manera que se l'havia estat amagant durant setmanes... Com si l'hagués sabut des de sempre. I d'on havia sortit?

La Rita, no cal dir-ho, vivia desconeixent el que feien les seves paraules dins l'estómac dels seus clients. Però farcia i farcia peixos, perquè volia que Imaginació viatgés a tantes llars com fos possible. Llars sense temps per als contes, llars sense avis amb pestanyes sàvies. Potser un matí vindria un cantant i passats els dies escriuria la música de la seva faula. O una ballarina, que faria dansar els seus mots. O un pintor que convertiria Imaginació en un bocí de formes i colors. O qui sap! Potser una escriptora que faria seus els mots del peix. Cap d'ells sabria que allò havia sortit dels budells d'un rap, d'una tonyina o d'un llenguado. I ella se'n riuria ben endins, amb el somriure dels que saben però callen. Tothom deia que ella era una peixatera però ningú no sabia que també era ambaixador. L'ambaixadora del país d'Imaginació.

Potser aquella elegància estranya de la Rita venia d'aquí: de saber-se musa de tots aquells, que tot i arribant a la seva parada tan sols per comprar-hi peix, en sortien amb un tros d'Imaginació al cabàs. Un bocí de tot i de res. Un llum de gira-sols i llunes vermelles, un invisible que es pot pessigar, puces d'argent. Un peix farcit d'amics que mai no se'n van, que poden ser a molts llocs alhora, que són tan grans que són eterns perquè estan fets d'una pluja que no ho sembla, que no molesta, però que acaba mullant-nos, que sempre ens acompanya fem el viatge que fem.

De totes les peixateres de la plaça, la Rita era l'única que a la parada hi tenia amagat un secret. Algun dia potser la Cinta o en Miquel se'n farien càrrec. De la parada. No pas del secret. Imaginació triaria un altre mitjà per viatjar quan la Rita ja no vengués peixos. Potser es ficaria al vermell dels semàfors. O dins els rebuts de l'electricitat. O als tortells d'un pastisser. Ja trobaria el lloc. Ja buscaria una altra ambaixadora.

Si algun dia truca a la vostra porta, no us espanteu pas. Primer us semblarà que la casa s'omple de flames, d'una revolada sereu damunt dels núvols en un mar ple de bolets amb forma de cullera que us faran de paraigües sota la pluja de sucre que caurà del cel: un sostre de palla de color sol que us embolcallarà amb el seu groc, on veureu tot de cavallets de mar que porten uns llargs cigars a la boca que en encendre's es tornen estels. Donareu tombs i tombs fins a marejar-vos i del mareig —quan Imaginació se'n vagi—, serà de l'únic que us en recordareu.

La trista història de Juanito Lledó. Reflexions de Juanito Lledó fetes a l'ombra d'una branca d'olivera sevillenca un dia que no feia fred ni calor

Jacobo Vidal Franquet

Accèssit Narració Curta

A Juanito Lledó no sap ningú si és que no li agradava riure o si és que no podia riure. Jo penso que potser és que no en sabia, de riure. Juanito Lledó era fill de Juan Lledó. Juanito Lledó tenia molt poca quantitat de cabell ros al cap, el seu era un cabell més aviat castany. Juanito Lledó era periodista i acostumava a escriure unes frases veritablement llarguíssimes, molt més llargues que aquesta, que té una longitud ridícula, irrisòria. Juanito Lledó, quan escrivia, semblava que creés grandiosos cucs de terra de cal·ligrafia sublim, no com la d'un servidor.

Les nits en què Juanito Lledó escrivia articles per al seu setmanari provincià eren, habitualment, com totes les altres nits de l'any, com les nits en què no escrivia res, com les nits en què escrivia però en què no escrivia per al seu setmanari de províncies. En realitat, totes les nits de l'any, com tots els dies, com totes les persones, com tots els raves, són diferents. Però això, si no hi estàs avesat, és molt difícil de veure.

Juanito Lledó, que era un periodista que escrivia frases llargues com grans cucs de terra de sublim cal·ligrafia, no com la d'un servidor, caminava descompassadament. Primer avançava un peu, després l'altre. Com tothom. Però ell ho feia sense ritme ni gràcia. Perquè no tot el moviment és graciós. Juanito Lledó, que no sabia esquiar —potser perquè mai ningú no va convidar-lo a la neu —, voldria haver estat cineasta. Va intentar-ho, però les depressions i el mal de queixal van impedir-li-ho.

Hi havia una actriu molt atractiva, que pel que es veu no era cap gran actriu i que ara deu treballar a una lleteria, de la qual Juanito Lledó estava completament

enamorat. Ell sempre intentava escriure papers per a la seua estimada actriu, papers importants, papers destacats, papers bells. Ho intentava, però els seus grans papers eren els papers d'home. Eren tots grotescos. Juanito Lledó tenia ànima de pallasso, es manejava espasmòdicament, cridava. Potser és que no tenia ànima.

Juanito Lledó, a les tardes de trist sol hivernal, com a les tardes de maligne sol estiuenc, s'entretenia fent flors de paper de diari i regant aquestes flors de paper de diari amb purpurina.

—Què cruel és el febrer!

—Gairebé tan cruel com l'abril!

—Què cruels són tots els mesos, tots els dies de l'any!

—Només hi ha alguns minuts, segons diria, de felicitat!

—Una felicitat que sempre intentem recordar!

Assegut sota un garrofer verd i negre, o sobre una olivera del color de l'argent, Juanito Lledó reflexionava sobre la tristesa de les vides humanes, sobre la inutilitat de la raça humana, sobre la còpula de les òlibes, sobre el pastisset i sobre la injustícia de la vida. Pensava, sobretot, en on anava a parar el seu amor.

Juanito Lledó era una màquina de l'amor. Ningú al món fabricava tant d'amor com ell fabricava. Fabricava tant d'amor que, si l'hagués pogut vendre, o regalar, hagués aconseguit que Clinton besés Saddam. L'amor de Juanito Lledó tenia objecte, però no tenia canal. Ni correspondència. Una desgràcia! No se sap si és que mai va ser capaç de fabricar-lo, el canal, si és que en construir-lo li van caure els tobots al cap, o si és que a l'objecte del seu amor no podia arribar-se mitjançant un canal. Com poden veure, a la seua vida gairebé tot és una incògnita. En un cert sentit, la seua vida és gairebé pornogràfica.

Les llàgrimes de Juanito Lledó eren molt paregudes a les llàgrimes de l'altra gent. Les llàgrimes de Juanito Lledó, sempre solitàries, baixaven suaument de l'ull per la seua galta suau. Unes anaven a parar damunt el paper on feia aquelles frases llarguíssimes, aquelles frases que eren com enormes cucs de terra de sublim cal·ligrafia. Altres, li anaven a parar als llavis i, allí, li feien pessigolles, i li feien mal. Ara bé, hi ha una diferència remarcable: les llàgrimes de la gent normal són salades; les de Juanito Lledó eren amargues. Emulant el gran poeta podríem dir que les seues eren llàgrimes de llima. O d'aranja.

Juanito Lledó va acabar els seus dies abraçat a una ampolla de bon güisqui de malta, de dotze o quinze o vint anys, no me'n recordo i no té cap importància. Va morir sol, de pena. Sense voler cridar, sense voler molestar. Segons abans de morir

va trucar a pompes fúnebres, va donar la seua adreça, va dir on podien trobar unes claus de la casa i ho va veure tot verd, ho va veure tot d'aquell verd infinit que tant havia estimat, d'aquell verd infinit que l'havia arrossegat, sense voler-ho, sense saber-ho, a la vida immunda dels desesperats, d'aquell verd infinit que l'havia fet ofegar-se en un oceà d'alcohol.

A Juanito Lledó vam enterrar-lo fa pocs dies. Els seus amics vam pagar-li una tomba soterrada, perquè a ell li horroritzava l'arquitectura quadriculada dels nínxols moderns. Sobre la tomba —em perdonarà si no m'aixeco — s'han plantat un roser, unes cebes i uns alls. D'aquí a poc anirem a visitar-lo i collirem roses, i cebes, i alls. I regalarem roses roges a les dones boniques d'ulls verds, tal com era el seu desig. I farem amanides amb alls i cebes gustoses que sempre ens el recordaran. Tots recordarem per sempre Juanito Lledó, el periodista hipermètrope que escrivia frases llarguíssimes com grandiosos cucs de terra de sublim cal·ligrafia en petits, en petitíssims, fulls de paper.

REFLEXIONS DE JUANITO LLEDÓ FETES A L'OMBRA D'UNA BRANCA D'OLIVERA SEVILLENCA UN DIA QUE NO FEIA FRED NI CALOR

No sé si saben què és no tenir res a dins del cap. No sé si poden sentir-ho. Sol puc dir que no és recomanable.

La caspa cau com deu caure la neu. Jo mai no he vist caure neu de veritat. Al meu poble la neu és sol aiguaneu. És com si la caspa, en caure des del cap sobre un paper blanc, s'evaporés.

La caspa, mentre cau, crea una ombra com de bomba aire-terra. A Amèrica gairebé tothom sap conduir, i gairebé tothom té caspa. La caspa americana és com l'europea, però es troba en una altra latitud. O en una altra longitud, que no ho sé. La caspa, la veritat, pot ser molt desagradable. Encara que, la veritat, no tant desagradable com alguns la volen pintar. Hi ha gent que és massa exagerada.

Hi ha gent que és massa exagerada, hi ha gent que no ho és tant. Hi ha gent que no sap exagerar. Hi ha gent que sent un violí i és com si sentís un gaita. Hi ha gent que no té caspa, que té seborrea. Jo només m'enrecordo de la caspa quan he d'estudiar i començo a rascar-me el cap. De vegades, he arribat a fer-me sang. Això de rascar-me el cap mentre estudio, va dir-me una metgessa, és un tic. Ma mare, quan va saber que tenia un tic nerviós —aquesta paraula, tic, es veritablement

horrible — va dir-me que els tics se lleven a cop de pegar bufetades. A cop de pegar cops, podríem dir, però no quedaria tan bé.

De gent n'hi ha molta. La gent és diferent però és pareguda. La gent, de vegades, no és ni gent. Les persones, de vegades, no arriben a persones. O són animals o són màquines. A mi m'agraden les persones. Les persones tenen sentiments. També tenen passions. Hi ha gent que té passions molt fortes, però que no sap exterioritzar-les. S'haurien de fer escoles on s'ensenyés com exterioritzar les passions internes. També hi ha gent que no té passions. Els dic gent, però no ho són. I hi ha gent que no vol exterioritzar les seues emocions. A aquests no sé com dir-los. De la gent que no sap exterioritzar les seues emocions, molts pensen que estan morts. Però no. No ho estan. Viuen per dins, ni que per fora estiguin com lisiats.

Un home ros va fer, una vegada, un pastís de caspa. La caspa, normalment, fa brut; però, normalment, és inevitable. Un pastís de caspa, crec jo, és una exageració. Un altre noi ros va fer un pastís de merda de vaca. A la merda sol va afegir-li sucre. Molt de sucre. I va posar-se a remenar. A aquest país —i no dic quin — parlar de merda queda molt malament, tot i que hi ha famoses expressions com ara: són cul i merda... A aquest país parlar de merda fa poc fi, però els carrers n'estan plens. Gairebé estan tan plens com els caps estan plens de caspa. O més.

La caspa és com una escama que cau del cap. Jo, com molts cops no en tinc, de caspa, m'arrenco trossos de cap. I així em va la vida. Jo, del cert, del cert, sé molt poques coses. Coses sense importància: mercat rima amb forat, aproximadament. Tocar la flauta dolça no és ni excessivament difícil ni excessivament divertit. Sol Déu és Déu. Jo voldria tocar el violoncel i fer el basso continuo d'*Strawberry Fields Forever*, que és una cançó que no té basso continuo però que sí té violoncel. *Strawberry Fields Forever* no té basso continuo, però podria tenir-ne. El basso Alberti seria més difícil d'aconseguir. Jo també sé una cosa important, però no la sé dir.

A aquest país —torno a no dir quin— la caspa no agrada perquè s'associa als darrers anys del franquisme. La caspa és un invent dels setanta. Als Estats Units d'Amèrica, un país sense nom, o a Anglaterra, un país sense estat —com Castella?—, devien inventar-la abans. Quan hi ha guerra no hi ha caspa. Ni quan hi ha fam. La caspa és un invent de les societats desenvolupades.

Hi ha gent que, faci allò que faci, sempre té mal de panxa. Pels nervis, per la beguda, pel gas, per les intoxicacions. Hi ha gent que té mal de panxa i se sent com

qui té mal de cama. Hi ha gent, en canvi, que té mal de queixal. El mal de queixal sol és comparable al mal d'oïda. Jo n'he tinguts molts i els ho puc ben assegurar. És millor tenir mal d'orella, que és superficial. Jo, abans de saber què era la caspa, ja sabia què era tenir la cara com de plastilina.

—Ella no t'ha demanat el teu amor. Ella no vol que l'estimis.

—I jo, què hi puc fer?

—Se sentirà molesta. Ella no vol que l'estimis.

—I jo, què hi puc fer?

—A més de sentir-se molesta, se sentirà culpable. Quina culpa té ella de que l'estimi un desgraciat com tu?

—Tens raó, però, té uns ulls!

Al món hi ha gent que és monàrquica i gent que no ho és, com hi ha gent que té caspa i gent que no en té. En el segon cas la diferència, molts cops, rau en el xampú, en el primer la diferència, moltes vegades, rau en el rei.

Al món hi ha gent que, monàrquica o no, casposa o no, alta o baixa, grassa o prima, blanca o negra o groga o no, al món hi ha gent que no sap explicar-se. Al món hi hauria d'haver escoles per ensenyar la gent a expressar aquelles coses que no poden dir-se amb paraules. Hi hauria d'haver escoles, també, per tal d'ensenyar la gent a entendre les coses que se'ls hi diuen sense paraules. I sense matemàtica, que no és per aquest camí que camina la vaqueta, la vaqueta aquella del noi ros que va fer un original pastís de merda.

Al món hi ha rics i hi ha pobres. Rics que són pobres d'esperit i pobres que són pobres d'esperit. Hi ha idiotes tan idiotes que no saben que són idiotes i idiotes que són idiotes perquè pensen que són idiotes. Al món hi ha gent. Hi ha rates, també. Al món hi ha lloc per als cantants de jazz i per als cantants d'òpera. També hi ha lloc per a la gent que només canta a la dutxa. I per a la gent que no fa ni això. El cant és molt bonic, o ho pot ser. Però no és una cosa fonamental. Encara que ho podria ser.

La caspa, quan és caspa de veritat, sol ser blanca. Greixosa i lleugerament translúcida. La caspa és menys transcendental que el càncer de mandíbula, però mou molts més diners, molts més esforços, molts més pensaments. Hi ha gent que sua quan pensa en la caspa. A mi no m'agrada parlar de la caspa. Freud va morir de càncer de mandíbula. Jo pensava que tenia càncer de mandíbula. Per l'herència familiar podria perfectament ser. Però no, només la tenia —i la tinc— desencaixada. Tampoc no m'agrada parlar del càncer de mandíbula.

Hi ha gent al món que no se sap ben bé si està al món o si no ho està. Hi ha

persones que sempre estan al costat d'unes altres persones, hi ha persones que dubten si les persones del seu voltant són realment persones o si són només projeccions de les seues ments malaltes. O dubten si són elles les projeccions. Hi ha persones que no existeixen, que potser sol són projeccions d'altres ments. Però són projeccions que sofreixen.

Hi ha gent que pateix molt. Hi ha gent que pateix tant per dintre que voldria patir més per fora, i així poder oblidar. Job va patir molt, però tenia paciència i confiança. I un dia, feia molt de temps, havia tingut dona i fills que es deixaren estimar, i havia estat mitjanament feliç. Fins i tot el desgraciat de Pascual Duarte va tenir dues dones. Les dones anaven a buscar-lo a ell. Hi ha gent que mai no ha estat feliç, que no pot tenir esperança.

Al món hi ha gent que va bruta i gent que va neta. Al món també hi ha gent que no va. Penseu a quin grup pertanyeu i, si algun dia en teniu ganes, veniu i m'ho expliqueu amb tot detall.

Tortosa, febrer de 1998.

Argos

Josep Maria Ponte i Blanes

Accèssit Narració Curta

A l'Agustí Bartra.

—Dissabte, onze de juliol de 1.987, emissió de TV3, Telenotícies vespre: «...s'ha produït un incendi forestal als termes de Manacor i de Felanitx... tot i que ha estat promptament dominat, el nombre d'hectàrees cremades és de...»

Entre el barreig de la informació quotidiana, la notícia d'un foc al bosc, que malauradament sovinteja, amb prou feines pren relleu, però aquesta vegada ha servit per disparar uns ressorts adormits a la meva memòria. Amb això ocorre com en aquelles rengleres de fitxes de dòmino, que una fa caure l'altra, i aquesta a la següent, i a la de més enllà... talment passa amb els records. Cal saber que...

S'esqueia el principi de l'estiu de 1.983. Aleshores, jo formava part, com tants d'altres, d'aquella mena de classe social que hom deia *l'atur* i vet ací que per una coincidència de circumstàncies, ajudades pels oficis d'uns bons amics, vaig tenir l'oportunitat d'una feina a Mallorca. Potser, d'antuvi la cosa podia no semblar massa abellidora, i qui sap si algú ja l'havia refusada, però m'hi vaig agafar ull clucs. Ves per on doncs, que una nit em trobava embarcat rumb a la gran de les Balears; no hi havia tornat després d'una anada de Setmana Santa, i ja en feia quaranta anys. Havia triat el vaixell, i no pas l'avió, òbviament per prosaiques qüestions de tarifes; tanmateix, els entesos recomanaven que, per gaudir de l'arribada a Palma, era millor de fer-ho per mar. I això és ben bé veritat.

A hores d'ara, una descripció hi fóra del tot sobrera; se n'han fet tantes i tantes que l'assortiment d'adjectius, comparances i superlatius resta exhaurit gairebé. El que sí diré, però, és que més enllà dels primers plans de la Catedral i de s'Almudaina, en els llunyans contorns blavosos del Llevant, jo m'esforçava a

destriar la silueta del puig de Randa, que era la meva destinació; allà m'esperava la comesa, fer-me càrrec de la ràdio d'ICONA dalt del cim.

Les successives etapes del desembarcament, la presentació a *Jefatura* i el trasllat amb cotxe, tan expedit que tenia aparences de rapte, tot fou enllestit i, a mig dia, ja hi era, havia pres possessió del lloc i em disposava a romandre-hi tot l'estiu, com un barreig de simbòlic guardià de far i de navegant solitari de terra ferma.

*** *** ***

El meu domini s'extenia entre dos pols, que no distaven gaire més de doscents metres l'un de l'altre: la meva cel·la i la *caseta* de la ràdio, citats en ordre invers al nombre d'hores que m'hi passava. Ací, la paraula cel·la no té pas cap connotació monàstica perquè jo només era un llogater dels frares del Santuari de la Mare de Déu de Cura, i l'allotjament era més aviat com un apartament complet, fins i tot amb el luxe, gairebé imprescindible de la nevera. De nits, en guaitar per la finestra, veia al lluny la lluminària de les diversions de s'Arenal; si baixava un xic l'esguard, a tocar mateix hi trobava el cementiri del convent. Quin tema de reflexió, oi?

L'altre pol era fora del recinte del Santuari i consistia en una vil·la o pavelló aïllat, tot i que era ran de la carretera del Santuari. L'edifici era compost d'una mena de semi-soterrarni i un pis entresol. Dalt del terrat hi havia una cambra, amb pretensions d'àtic: aquella era la *seu* d'ICONA. Al defora s'hi alçava una esvelta antena, d'aquelles que semblen una canya de pescar, i al dedins s'hi arrengleraven bateries, condensadors, i damunt d'una taula tronada —potser relíquia d'algun despatx oficial— hi havia els aparells transmissors-receptors. Un parell de cadires de braços, tan venerables com la taula, completaven la instal·lació. Allà em caldria passar-hi hores i més hores al llarg de la temporada, compensada però per la visió panoràmica a través de les quatre amples finestres.

Ja he dit que l'edifici tenia un pis entresol, oi? Doncs allà hi vivia un matrimoni, ja granadet, d'allò més simpàtic. Ell, *mestre* Miquel tenia quelcom a veure amb les instal·lacions de l'Aviació —unes altes torres metàl·liques, i unes *gonios*— erigides darrera el Santuari, acarades a son Sant Joan. Ella, *madò* Maria, era l'estampa de la mestressa de casa, i feia uns fabulosos cafès matinals, forts, dolços i calents, als quals vaig ser-hi a tems a venir, ben sovint convidat.

I heus ací que ara, un tercer personatge mereixerà una atenció especial.

Si el fictici Robinson Crusoe es va veure afavorit amb la presència de l'indígena *Dijous* —*Divendres* segons quins traductors—, jo també, que em sentia un xic com a heroi robinsonià, vaig fer la trobada d'un company —mai un servent— d'aquells que hom diu que no tenen preu.

En Tomeu —apòcope de Bartomeu— era el vigilant d'ICONA al puig de Randa, i això vol dir que la seva feina era la de fer la ronda, ull viu a qualsevol indici de foc. Era fill de Porreres, un poblet que es veia de dalt estant, però ara, ja casat i amb un nin de deu anys, vivia a Llucmajor. Al matí en venia, i a l'horabaixa en tornava, cavaller d'un ciclomotor petaner. Més aviat prim, baixet, sempre vestit, malgrat la calor, amb pantalons llargs i pulcra camisa amb butxaques, una gorra americana de llarga visera, els binocles al coll i el walkie-talkie al muscle, aquest era, a grans trets, la seva figura.

En vaig tenir molta de sort d'ell! Hom diu allò del *primum vivere...* per significar que els problemes de l'estómac són peremptoris; en Tomeu me'ls solucionà tot fent-me el subministrament de queviures del del supermercat del poble. També em serví la seva adreça per rebre la correspondència de casa i feia de carter de la meva cap a Barcelona. Allí dalt, això que sembla tan senzill del correu, creava força maldecaps.

També hom diu allò de *No solament de pa...* i en aital aspecte, de la seva experiència, que no m'escatimava, en vaig treure molt de profit; vaig fer un curs intensiu i extensiu del mallorquí rural; vaig aprendre els noms i a identificar herbes i herbetes, ocells i bestioles. També com a veterà que era, em va posar al corrent d'algunes interioritats d'ICONA, que sempre va bé de saber qui és qui, com sol dir-se. Si ell va aprendre quelcom de mi, no ho sé pas, però m'agrada pensar que sí.

*** *** ***

Potser, sense voler, he donat la impressió que la feina d'ICONA representava una mena de canongia, com un no fer res bucòlic. Cert és que hi havia hores i hores somnolentes, qual la principal ocupació era obrir i tancar persianes per gaudir del màxim d'ombra i captar el més lleuger buf de la brisa; passàvem llista, comprovàvem que tots els vigilants fossin al seu lloc... i esperàvem. Entremig, alguna escadussera trucada de servei...

Però vet ací que algun dels vigilants, que hom podia creure ben ensonyat, de cop i volta veia un filet de fum ací o allà, i tot el conjunt es disparava. Solia ocórrer

que l'alarma resultés en va —tan de bo!— i tot tornava aviat a la calma. Si malauradament era certa, calia alertar *Jefatura* que disposés la sortida de la brigada de bombers més propera, mantenir-hi la comunicació, seguir les incidències, donar i transmetre instruccions. I com que tot això passava per *Randa-Caseta*, jo anava allò que se'n diu de corcoll fins que tot restava dominat i apagat, fos qüestió d'unes hores... o de dies. A vegades, segons la configuració del terreny o la importància de l'incendi, calia l'arriscada intervenció dels hidroavions *Canadair* —que identificàvem per *foca* seguit d'un ordinal— que recollien tones d'aigua de la mar, sense aturar-se, en vol rasant i les escapaven després damunt les flames. No em reca dir que quan s'enlairaven els aparells i jo mantenia la comunicació amb els seus *ràdios*, els homes vull dir, a vegades amb més d'un alhora, em sentia envaït per l'orgull de la meva comesa. Tanmateix, no crec que per això se'm pugui titllar de vanitós.

*** *** ***

Des del puig de Randa, les matinades eren senzillament meravelloses. Jo m'espavilava per gaudir d'una hora lliure abans de la primera trucada de *Jefatura*. Aleshores, vaguejava per l'estreta llenca emboscada, ran del cingle, a l'aguait dels animalets que ja es deixondien. Amb silenci pacient sorprenia els furtius moviments de la rata cellarda de peluda cua, que sembla que porti una màscara negra damunt la carona. També em divertia tot fent soroll per espantar els conillets del bosc que en fugir, mostraven els darreres blancs com una tofa de cotó fluix. Ara i adés, alguna perdiu emprenia l'estrepitosa volada ran dels matolls i enlaire, els coloms roquers de la balma de Gràcia, que havien estat els primers en rebre el sol, traçaven cercles ideals.

Altres matins, cercava un racó retirat, m'asseia i *feia dits* a la flauta dolça, tot embadalint-me amb els canviants de colors de la llum al puig Major, allà lluny,

Tots els passeigs, però, restaven limitats a l'extrem del massís que mira sobre sa Maria. Aquell era, és millor dit, el més abrupte i l'estimball de les parets calcàries salta en l'indret un grapat de metres verticals, potser un centenar, damunt els pins més enlairats del bosc inferior. El pendent segueix després avall, de primer escabrós i després s'assuauja de mica en mica, tot fent graonada d'esqueixs rocosos fins al pla. Aquell lloc era el que més em plaïa. Hi havia localitzat una roca encastada i sobresortint com una trona abocada al buit i que, des de dalt no era visible de tant amagada pel càrritx. D'allà estant, amb els

binocles, escorcollava a gratcient tots els relleus i anfractuositats de la cinglera.

Així vaig descobrir el niu. Era ben arrecerat, a la paret oposada a la fonda fenedura que ens separava, infranquejable; en una estreta cornisa i sota un sortint de roca, com una teuladeta, que el protegia de les maltempsades; el lloc ideal per acomboiar els menuts. Eren tres polls, jo els distingia bé, patètics de tan lletjos, eriçats dels canons de les futures plomes i els becs tothora badats per reclamar la teca. Ben segur que eren de l'espècie dels rapinyaires, però de quins? Tant petits tots són semblats. Em tragué de dubtes l'arribada dels pares. Vaig veure que eren una parella de xoriguers, o xorics si millor us plau, i mentre la femella, evidentment, va anar de dret al niu, el mascle s'enlairà més i s'immobilitzà en un punt de l'espai, tot fent *l'aleta* amb un moviment gairebé vibràtil. Aquesta tècnica de vol els permet d'estar a l'aguait de les possibles preses: grossos insectes, moixons i fins i tot petits mamífers o rèptils. Ara l'observat era jo mateix: el cervellet de l'au maldava per desxifrar si aquella mena d'animalot enfilat al mur de roca —jo, era perillós o no ho era. L'instint el degué informar que no hi havia res a témer, prescindí de mi, i es llançà en vol picat a capturar una imprudent sargantana.

Se'm féu costum d'anar cada matí a veure els *meus* ocells. Val a dir que la mare no m'acceptà mai i, malfiada, no abandonava mai els polls quan jo era a la vora. Amb el mascle, ben al contrari, les relacions esdevingueren amistoses del tot. Jo l'afalagava amb algun tendrum de carn —quan jo en tenia!—, o alguna pelleringa; altres vegades amb retalls de la contna de cansalada i, si no tenia res més, un rosegó de pa sucat de sobrassada. Ell, em feia una exhibició d'aleta i després baixava a cercar el present que li havia deixat a terra, cada dia més proper. Arribà a confiar-se tant, que ja no em calgué retirar-me i se m'acostava com qui diu a tocar. Podia contemplar-lo així a pleret: era un gaudi que no tenia pas preu.

Els xoriguers són aus de les més petites de la família dels falcònids, de plomatge marró-rogent, la cua barrada de negre i d'ales afuades. Els ulls són de color de l'ambre.

A còpia d'assaig, sempre amb l'ajut del reclam, vaig assolir de fer-li entendre una primària noció de conseqüència: va aprendre a identificar-me per un xiulet modulat —record dels meus temps d'escolta— al qual seguí l'obsequi de la llaminadura. Com que de llest n'era molt, acudia només de sentir el senyal, encara que fos de molt lluny. Ara, jo ja el considerava com a *l'amic xoriguer.*

*** *** ***

Mitjan juliol, les coses tombaren a mal borràs. De temps ha que ens ho temíem perquè feia setmanes que no plovia; el cel apareixia cada matí intolerablement serè, i els camps eren ressecs com l'esca. Esclataren els incendis a ritme esfereïdor: sorgien focs als punts més allunyats l'un de l'altre: Artà, a tocar Palma, Sóller, Menorca... Els equips no donaven l'abast i homes i vehicles feien curt; els *hidros* es rellevaven en vol sense interrupció, de sol a sol. I jo, a l'estació del puig de Randa, que era la cruïlla de totes les comunicacions del sistema! No caldrà dir doncs, que les estones de lleure havien esdevingut el record d'un bell somni, i prou.

Vuit dies va durar aquell, mai més ben dit, infern. Després minvà paulatinament i tornàrem a una relativa clama. Però ens havíem refiat massa aviat. El dia dinou, per ser ben exacte, sento per l'aparell la veu alarmada d'en Tomeu:

—Hi ha foc al puig de son Reus!

És un turó de forma cònica que forma part de la carena que acaba al puig de Randa. Ben a prop, doncs! Aviat veig arribar els primers vehicles: els bombers; les mànegues resulten inútils i les flames s'escampen més i més. Cal reclamar l'ajut dels *hidros* que, per motius que no sé, es troben incapacitats de venir. Què passa? En Tomeu ha marxat per ajudar els homes que treballen a baix. Estic sol a la cambra del terrat. Pel receptor m'avisen que les flames han creuat la carretera, improvisat tallafocs, i s'enfilen muntanya amunt. A baix, les brigades treballen per salvar el poblet de Randa. Surto a la terrassa i veig el mur de foc que s'acosta a tot córrer, alimentant-se d'ullastres i atzerolers; els pocs pins escadussers s'inflamen d'un sol cop, sobtadament, com una explosió. No hi ha res a fer, cal fugir per posar-se a estalvi. Baixo l'escala a corre-cuita per avisar mestre Miquel i madò Maria. Quan surten al defora, les flamarades penetren per la finestra de la cuina i el fum ho enfosqueix tot. Veig que els recull un jeep de la Guàrdia Civil que marxa avall. Durant una fracció de segon dubto de si cridar jo també, que se m'enduguin, però un forassenyat sentiment d'orgull m'impedeix de fer-ho. Em poso a córrer cap al Santuari, a cercar refugi dins les seves gruixudes parets i l'ample espai interior del petit enllosat. Hi ha uns dos-cents mentre de distància, però les mates de vora de la carretera cremen furioses i de dant cau una pluja d'agulles de pi, fetes brases. Per sort, he tingut la pensada de xopar el polo amb aigua de la garrafa i embolicar-me'l tot cobrint boca i nas. Corro com un esperitat, com mai ho havia fet; els segons semblen triplicar-se o quadruplicar-se, què sé jo! Quan entro al pati del Santuari, sense alè quasi, haig de llençar el polo a terra i apagar-lo a cops de peu, que començava a encendre's! Just aleshores, m'adono que

m'he socarrimat la cama esquerra. Amb el walkie-talkie truco a *Jefatura* i els informo que estic sa i estalvi. Em diuen que en Tomeu està bé i que mestre Miquel i madò Maria han arribat a Algaida, sense novetat. Lloat sia Déu!

I vet ací que, de cop i volta, m'acut un angoixós interrogant: I els meus xoriguers?

*** *** ***

Unes hores més després tot ja era passat. Dues passades dels hidros —que al capdavall havien arribat— foren resolutives. Calia tornar a l'emissora a comprovar què hi havia ocorregut. Els mateixos dos-cents metres d'abans havien recobrat la mida normal, però damunt de la carretera hi ensopegava els petits cadàvers d'una munió d'animalons, ratolins, llorigons, fins i tot algun teuladí, víctimes d l'asfixia quan maldaven per fugir. A banda i banda tot apareixia carbonitzat, havien desaparegut els colors, tot era negre llevat de la grisor de les cendres que cobrien el sòl, voleiadisses al més lleu buf del vent.

La caseta s'havia escapat força bé; s'havien cremat finestrons i portes, també les dues cadires tronades, però la taula i els aparells no havien sofert dany greu, si no comptàvem algun socarrim ací i allà. El foc és així de capriciós.

Entre unes coses i altes, fins dos dies després no em va ser possible anar a l'esperó del nord-est. Aquella zona no era gens afectada. El niu era al lloc de sempre, els polls em semblaren crescuts d'allò més i la parella dels xoriguers voleiaven tot fent cercles, com esverats de tanta presa immòbil que no semblava fer res per escapolir-se.

A finals de mes, vull dir setembre, finia el meu contracte. Amb les presses de darrera hora, el traspàs de l'emissora al nou *radio* i altres menudes qüestions, com passar comptes amb els bons frares, no vaig tenir temps d'acomiadar-me dels meus amics alats. Quan marxava cap avall, amb el cotxe de *Jefatura*, era de bon matí i encara vaig poder veure el mascle, tot fent l'aleta, com suspès allí dalt del cel. Després, com sempre, va llençar-se en picat... Adéu!

*** *** ***

Havien de passar tres anys abans que no tornés a posar els peus a Mallorca; aquesta vegada hi anava com a turista, amb la meva dona que no hi havia esta mai. Fèiem el viatge de nuvis treta anys després, però tot això és una altra història que

ací no fa al cas. S'esqueien les darreries de l'octubre, mitja tardor. Així doncs, el matí que l'autobús em deixà a Algaida, fresquejava i era de bon caminar. La meva escapada solitària —la meva dona s'havia quedat a Palma a tafanejar botigues— començava bé.

Vaig encetar el camí per Castellitx i Albenya, i tot seguit m'enfilava per la drecera que puja al Santuari de Cura. Quan hom hi arriba per aquell inusual costat, el bar restaurant és la primera dependència que s'hi torba; també fou el meu primer desencís. Evidentment, havia canviat d'arrendataris i al taulell em rebé una senyora d'aire avorrit, que parlava un castellà defectuós, d'accent estranger. D'en Pep, l'eixerit al·lot que m'atenia abans, ni el rastre; és clar que devia estar fent el servei militar, que l'edat ja lligava.

La següent visita fou al convent. L'antic prior, el *padre* Huerta havia tornat a Mèxic, segons que m'informà un desconegut porter. Dels seminaristes de tres anys enrera, no en restava cap ni un.

Després només vaig trobar portes tancades: l'església, la botiga dels records, l'hospederia... arreu em rebia el silenci més desencoratjador.

Vaig sortir al defora i, carretera enllà, els dos-cents metres famosos em dugueren a la caseta. Cert que l'havien pintada de nou, aparentment restaurada del tot, però també restava deserta i closa. Vaig fer un càlcul mental: mestre Miquel ja s'hauria jubilat ara, amb la seva muller, viurien al seu pis de Palma. I d'en Tomeu, què se n'havia fet?

M'envaí un sentiment de trista frustració, com si jo fos, i de fer ho era, un desconegut en un país estrany que no m'acceptava. Només podria fer que entornar-me'n a d'on venia. Vaig decidir de fer-ho tot baixant per Llucmajor.

Potser l'única nota agradosa que havia trobat allà dalt, era la verdor esperançadora que rebrotava enmig de l'antiga desolació de la zona cremada. La vida hi tornava.

*** *** ***

Sóc a la vora del cingle, on comença la drecera que baixa per sant Honorat. Consirós, em giro encara per fer una darrera ullada de comiat a la muntanya... Què és allò? Ben enlaire, immòbil en el cel, un ocell fa l'aleta. I si fos... provaré de xiular la vella contrasenya, però vet ací que, amb prou feines he plegat els llavis per emetre-la, l'any se'n ve disparada cap on jo estic, com uns sageta, alhora que amolla el seu xiulet ronc, tan característic. És ell! El xoriguer, el meu vell amic

d'aquell estiu! Si sembla que en fa de temps!

Arriba al meu costat, es posa sobre un greny de roques i em guaita amb els ulls ambarins.

Buido la bossa de costat i escampo per terra el contingut de les engrunes dels entrepans que hi duia: pernil, ou dur, formatge... Em sento pres d'una exaltant sensació: la vella amistat, tan natural i senzilla, s'ha revifat com l'herbei que he vist allà dalt. Amb un posat un xic avergonyit, m'eixugo la humitat dels ulls... Ai, Pep! Ets un romàntic sense remei!

I vet ací que m'acut al pensament un conte, llegit i rellegit, d'un autor admirat. De fet, és la paràfrasi d'un episodi de l'*Odissea*, quan Odisseus-Ulisses retorna a Ítaca, després de catorze anys de ser-ne fora, i es troba desencisat que ningú no el recorda ni el coneix; només Argos, aquell gos, vell company de tantes caceres del senglar, se li acosta festós a donar-li la benvinguda: un ca insignificant als ulls de la gent.

Jo també he esta absent, no pas tant de temps com el grec, i en retornar, també, com ell, he tasta l'amarguesa del desconeixement dels homes, i m'he sentit ignorat a la terra que estimo. I només un ocell, un rapinyaire que molts bescanten, ha servat el record dins un cor primitiu i minúscul.

I ara i ací, em cal donar les gràcies a tos els déus de l'Olimp perquè, com is jo fos un heroi homèric, també vaig gaudir de la gràcia immesurable de retrobar el meu Argos.

El Masnou, hivern de 2000.

Aquest doble número de les *Plaguetes d'Història i Cultura* titulat *Certamen Literari de Castellitx, 2000. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*, ha estat publicat amb motiu de la celebració de la festa de la Pau de Castellitx, dimarts dia 17 d'abril de 2001.

TAULA DE MULTIPLICAR

1 x 0 = 0	2 x 0 = 0	3 x 0 = 0
1 x 1 = 1	2 x 1 = 2	3 x 1 = 3
1 x 2 = 2	2 x 2 = 4	3 x 2 = 6
1 x 3 = 3	2 x 3 = 6	3 x 3 = 9
1 x 4 = 4	2 x 4 = 8	3 x 4 = 12
1 x 5 = 5	2 x 5 = 10	3 x 5 = 15
1 x 6 = 6	2 x 6 = 12	3 x 6 = 18
1 x 7 = 7	2 x 7 = 14	3 x 7 = 21
1 x 8 = 8	2 x 8 = 16	3 x 8 = 24
1 x 9 = 9	2 x 9 = 18	3 x 9 = 27

4 x 0 = 0	5 x 0 = 0	6 x 0 = 0
4 x 1 = 4	5 x 1 = 5	6 x 1 = 6
4 x 2 = 8	5 x 2 = 10	6 x 2 = 12
4 x 3 = 12	5 x 3 = 15	6 x 3 = 18
4 x 4 = 16	5 x 4 = 20	6 x 4 = 24
4 x 5 = 20	5 x 5 = 25	6 x 5 = 30
4 x 6 = 24	5 x 6 = 30	6 x 6 = 36
4 x 7 = 28	5 x 7 = 35	6 x 7 = 42
4 x 8 = 32	5 x 8 = 40	6 x 8 = 48
4 x 9 = 36	5 x 9 = 45	6 x 9 = 54

7 x 0 = 0	8 x 0 = 0	9 x 0 = 0
7 x 1 = 7	8 x 1 = 8	9 x 1 = 9
7 x 2 = 14	8 x 2 = 16	9 x 2 = 18
7 x 3 = 21	8 x 3 = 24	9 x 3 = 27
7 x 4 = 28	8 x 4 = 32	9 x 4 = 36
7 x 5 = 35	8 x 5 = 40	9 x 5 = 45
7 x 6 = 42	8 x 6 = 48	9 x 6 = 54
7 x 7 = 49	8 x 7 = 56	9 x 7 = 63
7 x 8 = 56	8 x 8 = 64	9 x 8 = 72
7 x 9 = 63	8 x 9 = 72	9 x 9 = 81